

บททวน : บทที่ ๑

เอกสิทธิ์และความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภา

ส่วนที่ ๑ เอกสิทธิ์ของสมาชิกรัฐสภา (Parliamentary Privilege)

เอกสิทธิ์ของสมาชิกรัฐสภา หมายถึง สิทธิของสมาชิกรัฐสภาที่จะแถลงข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็น ออกเสียงลงคะแนน หรือดำเนินการอื่นในที่ประชุมสภา เช่น ยื่นกระทู้ถาม หรือเสนอญัตติ โดยผู้ใดจะนำไปฟ้องร้อง เป็นคดีอาญาหรือคดีแพ่งไม่ได้ เพื่อให้สมาชิกรัฐสภาปฏิบัติหน้าที่ออกกฎหมายและควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินในสภาได้อย่างเต็มที่ ไม่ต้องกลัวว่าจะถูกฟ้องเป็นคดีความในภายหลัง

เอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๖๐ มีบทบัญญัติว่าด้วยเอกสิทธิ์ในมาตรา ๑๒๔ ความว่า

“ มาตรา ๑๒๔ ในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ที่ประชุมวุฒิสภาหรือที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา สมาชิกผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำใดในทางแถลงข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็นหรือออกเสียงลงคะแนน ย่อมเป็นเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใดๆมิได้

(วรรคสอง) เอกสิทธิ์ตามวรรคหนึ่งไม่คุ้มครองสมาชิกผู้กล่าวถ้อยคำในการประชุมที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์หรือทางอื่นใด หากถ้อยคำที่กล่าวในที่ประชุมไปปรากฏนอกบริเวณรัฐสภา และการกล่าวถ้อยคำนั้นมีลักษณะเป็นความผิดทางอาญาหรือละเมิดสิทธิในทางแพ่งต่อบุคคลอื่นซึ่งมิใช่ รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภานั้น ”

๑. ลักษณะของเอกสิทธิ์

รัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ แยกเอกสิทธิ์ออกเป็น ๒ ลักษณะเช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญตั้งแต่ฉบับปี ๒๕๓๔ เป็นต้นมา กล่าวคือ

๑) เอกสิทธิ์ในกรณีที่ไม่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ หรือทางอื่นใด ตามมาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่ง

๒) เอกสิทธิ์ในกรณีที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ หรือทางอื่นใด ตามมาตรา ๑๒๔ วรรคสอง

ข้อสังเกต

(๑) ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา และข้อบังคับการประชุมรัฐสภา ฉบับปัจจุบัน กำหนดให้ประธานแห่งสภานั้นต้องจัดให้มีการถ่ายทอดการประชุมฯทุกครั้ง กรณีตามมาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่ง ในปัจจุบันจึงเกิดขึ้นได้เฉพาะการประชุมสภาที่เป็นการประชุมลับเท่านั้น

(๒) ส่วนการถ่ายทอด “ทางอื่นใด” ตามมาตรา ๑๒๔ วรรคสอง มีตัวอย่างเช่น การถ่ายทอดทาง Facebook Live หรือแอปพลิเคชันต่างๆของสภาฯ

(๓) การถ่ายถอดไม่จำเป็นต้องเป็นการถ่ายถอดสด อาจถ่ายไว้ก่อนแล้วนำไปเผยแพร่ภายหลัง ก็ถือว่าเป็นกรณีมีการถ่ายถอดตามมาตรา ๑๒๔ วรรคสอง ข้อสำคัญก็คือต้องเป็นการดำเนินการของสภาฯ

ในกรณีมีคนแอบถ่ายถอดไปนอกสภาผ่านโทรศัพท์มือถือ หรือมีคนแอบบันทึกภาพและเสียงไว้แล้วนำไปเปิดนอกสภา **ไม่ใช่การดำเนินการโดยสภาฯ** หากเป็นความกัน ต้องถือว่าเป็นกรณีไม่มีการถ่ายตามมาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่ง จะเอาผิดกับสมาชิกผู้กล่าวถ้อยคำฯ ไม่ได้

๒.บุคคลที่ได้รับเอกสิทธิ์ ตามมาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่ง

บุคคลที่ได้รับเอกสิทธิ์ตามมาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่ง ได้แก่ **สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และ สมาชิกวุฒิสภา** นอกจากนี้รัฐธรรมนูญยังให้บุคคลอื่นที่ได้รับเอกสิทธิ์ด้วย ได้แก่ ผู้พิมพ์และผู้โฆษณารายงานการประชุมตามข้อบังคับ บุคคลซึ่งประธานในที่ประชุมอนุญาตให้แถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม และผู้ดำเนินการถ่ายถอดการประชุม ตามมาตรา ๑๒๔ วรรคสี่

รัฐมนตรีที่เข้าประชุมและแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมสภา ตามมาตรา ๑๖๓ วรรคหนึ่ง และกรรมการ ตามมาตรา ๑๒๙ วรรคเจ็ด ก็ได้รับเอกสิทธิ์เช่นเดียวกับสมาชิกสภา

ข้อสังเกต

ในกรณีของ**สมาชิกสภาท้องถิ่น** ไม่ว่าจะเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร หรือสมาชิกสภาเมืองพัทยา **ไม่ได้รับเอกสิทธิ์ด้วย** หากกล่าวหาตักเตือนในสภาท้องถิ่น อาจถูกฟ้องเป็นคดีอาญาหรือคดีแพ่งได้

๓.การกระทำที่ได้รับเอกสิทธิ์

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่ง จำกัดขอบเขตการกระทำที่ทำให้สมาชิกรัฐสภาได้รับเอกสิทธิ์ไว้ เฉพาะการกล่าวถ้อยคำในทางแถลงข้อเท็จจริง การแสดงความคิดเห็น และการออกเสียงลงคะแนน อันเป็นการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภาเท่านั้น

ข้อสังเกต

(๑) มีคำพิพากษาฎีกาที่ ๔๕๖/๒๔๗๘ วินิจฉัยว่า การกล่าวถ้อยคำในทางแถลงข้อเท็จจริง รวมถึงการยื่นญัตติด้วย

(๒) การกล่าวถ้อยคำหรือแสดงความคิดเห็นที่จะได้รับเอกสิทธิ์ ต้องกระทำโดยถูกต้องตามข้อบังคับการประชุม เช่น ต้องได้รับอนุญาตจากประธานสภาฯก่อน หรือเมื่อประธานสภาฯให้หยุดพูด ต้องหยุด หากยังไม่หยุด จะไม่ได้รับเอกสิทธิ์ หรือการถ้อยคำหยาบคายอันมีลักษณะเป็นการดูหมิ่นเหยียดหยาม อันเป็นการผิดข้อบังคับก็ไม่ได้รับเอกสิทธิ์

๔.สถานที่ที่เอกสิทธิ์ให้ความคุ้มครอง

สถานที่ที่เอกสิทธิ์ให้ความคุ้มครอง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๔ ได้แก่ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ที่ประชุมวุฒิสภา และที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา

ข้อสังเกต

เอกสิทธิ์คุ้มครองเฉพาะการกล่าวถ้อยคำในที่ประชุมสภา ในเวลาที่มีการประชุม และต้องเป็นการกล่าวในที่ประชุมฟังด้วย

๕. ผลของเอกสิทธิ์

๑) เอกสิทธิ์ในกรณีไม่มีการถ่ายทอดฯ

เอกสิทธิ์ในการประชุมที่ไม่มีการถ่ายทอดฯ เป็นเอกสิทธิ์เด็ดขาด ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่ง ผลคือ “ ... ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใดมิได้ ... ”

ข้อสังเกต

(๑) คำว่า “ในทางใด” หมายถึงทั้งการฟ้องเป็นคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๖ , ๓๒๖ หรือการฟ้องเป็นคดีแพ่ง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๒๐, ๔๒๑, ๔๒๓ รวมทั้งทางวินัยด้วย

(๒) ฟ้องไม่ได้ตลอดไป แม้ผู้กล่าวถ้อยคำสิ้นสมาชิกภาพสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาแล้ว

(๒) ในกรณีการประชุมที่ไม่มีการถ่ายทอด แม้ถ้อยคำที่กล่าวไม่เป็นความจริงก็ฟ้องไม่ได้ เพื่อให้สมาชิกสภาสามารถทำหน้าที่ของตนในสภาได้อย่างเต็มที่ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๙๒๗/๒๕๒๘)

ตัวอย่างเอกสิทธิ์กรณีไม่มีการถ่ายทอดฯ เช่น ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาญัตติเกี่ยวกับความไม่ชอบมาพากลในการประมูลงานก่อสร้างของกระทรวงแห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นการประชุมลับ นายแดง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคฝ่ายค้านกล่าวในที่ประชุมโดยได้รับอนุญาตจากประธานสภาผู้แทนราษฎรแล้วว่า ตนมีหลักฐานแน่ชัดว่า นายดำ รัฐมนตรี รับเงินจากบริษัทที่ชนะการประมูลงานก่อสร้างในกระทรวงแห่งนั้น โดยนายดำให้นางเขียวภริยาของนายดำเดินทางไปรับเงินด้วยตนเองที่ฮ่องกง ต่อมานายดำและนางเขียวเป็นโจทก์ฟ้องนายแดงเป็นคดีอาญาขอหาหมิ่นประมาท และฟ้องนายแดงเป็นคดีแพ่งเรียกค่าเสียหายเพราะเหตุทำให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงของตน

จะเห็นได้ว่า การประชุมครั้งนี้ไม่มีการถ่ายทอดทั้งทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ เมื่อนายแดงกล่าวถ้อยคำในทางแถลงข้อเท็จจริงโดยได้รับอนุญาตจากประธานสภาผู้แทนราษฎร และเป็นเรื่องในวาระที่กำลังประชุมกัน จึงเป็นการกล่าวโดยถูกต้องตามข้อบังคับ นายแดงย่อมได้รับเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด นายดำและนางเขียวจะฟ้องนายแดงเป็นคดีอาญาขอหาหมิ่นประมาทไม่ได้ หรือจะฟ้องนายแดงเป็นคดีแพ่งเรียกค่าสินไหมทดแทนเพราะเหตุทำให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงของตนก็ไม่ได้

ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา สนามใหญ่ ๒๕๖๒

คำถาม ประเด็นที่ ๑ ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๕๒ พ.ศ. ๒๕๖๓ ที่แก้ไของค์ประกอบของคณะกรรมการกลางว่าด้วยสินค้าและบริการ ซึ่งเป็นการประชุมลับ นายสุข สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคฝ่ายค้าน กล่าวต่อที่ประชุมว่า ไม่เห็นด้วยกับพระราชกำหนดฉบับนี้เพราะเอื้อประโยชน์แก่ผู้ผลิตหน้ากากอนามัยที่ทำให้หน้ากากอนามัยขาดตลาดอยู่ในเวลานี้ และกล่าวด้วยว่าบริษัทดังกล่าวเป็นของนางบุญภริยาของนายเก่ง รัฐมนตรีในรัฐบาลชุดปัจจุบัน นายเก่งซึ่งอยู่ในที่ประชุมด้วยลุกขึ้นตอบโต้ทันทีว่า อย่าไปเชื่อ

นายสุขซึ่งถูกฟ้องเป็นจำเลยในคดีแชร์ลูกโซ่ เพราะนำความเท็จมากล่าว ต่อมานางบุญยื่นไปยื่นฟ้องนายสุขเป็นจำเลยต่อศาลแพ่ง ขอให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพราะเหตุนายสุขกล่าวถ้อยคำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงและเกียรติคุณของนางบุญ นายสุขให้การยอมรับว่า ตนได้รับข้อมูลมาผิด แต่ยังคงข้อต่อสู้ว่า แม้ถ้อยคำที่นายสุขกล่าวไม่เป็นความจริง นายสุขก็ได้รับเอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญ นายบุญไม่มีอำนาจฟ้อง

ให้วินิจฉัยว่า ข้อต่อสู้ของนายสุขรับฟังได้หรือไม่

ธงคำตอบ การกล่าวถ้อยคำในทางแถลงข้อเท็จจริงในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเกี่ยวกับเรื่องที่ประชุมกัน หากมิใช่การประชุมที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์หรือทางอื่นใด ย่อมเป็นเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปฟ้องร้องว่ากล่าวในทางใดมิได้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง เมื่อถ้อยคำที่นายสุขกล่าวและก่อให้เกิดความเสียหายแก่นางบุญ เป็นถ้อยคำที่กล่าวในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นการประชุมลับและเกี่ยวกับเรื่องที่ประชุมกัน แม้ถ้อยคำที่กล่าวไม่เป็นความจริง นายสุขย่อมได้เอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด ตามมาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่ง นางบุญไม่มีอำนาจฟ้องนายสุข ข้อต่อสู้ตามคำให้การของนายสุขในคดีแพ่งรับฟังได้ (เทียบ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๙๒๗/๒๕๒๘)

หมายเหตุ

ข้อสอบเกี่ยวกับเอกสิทธิ์ของสมาชิกรัฐสภา เรื่องแรกที่ต้องหาก่อนคือเป็นการประชุมที่มีการถ่ายทอดหรือไม่ หากเป็นการประชุมที่ไม่มีการถ่ายทอดฯหรือการประชุมลับ ต้องพิจารณาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่ง แต่หากเป็นการประชุมที่ไม่มีการถ่ายทอดฯ ต้องพิจารณาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๔ วรรคสอง

ในกรณีตามข้อสอบข้อนี้ เป็นเรื่องการประชุมลับ หลักเกณฑ์เงื่อนไขต่างๆ ต้องเป็นไปตามมาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่ง แต่ธงคำตอบกล่าวถึงมาตรา ๑๒๔ วรรคสอง ตอนวางหลักกฎหมายด้วย ทั้งที่ไม่เกี่ยวกับคำตอบของข้อสอบข้อนี้ น่าจะเพราะหลักเรื่องเอกสิทธิ์อยู่ในมาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่งและวรรคสอง แต่หากไม่อ้างมาตรา ๑๒๔ วรรคสองด้วย ก็คงต้องถือว่าถูกเหมือนกัน เพราะประเด็นปัญหาอยู่ที่มาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่ง

๒) เอกสิทธิ์ในกรณีที่มีการถ่ายทอดฯ

เป็นเอกสิทธิ์ตามมาตรา ๑๒๔ วรรคสอง ที่บัญญัติว่า “ เอกสิทธิ์ตามวรรคหนึ่งไม่คุ้มครองสมาชิกผู้กล่าวถ้อยคำในการประชุมที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์หรือทางอื่นใด หากถ้อยคำที่กล่าวในที่ประชุมไปปรากฏนอกบริเวณรัฐสภา และการกล่าวถ้อยคำนั้นมีลักษณะเป็นความผิดทางอาญา หรือละเมิดสิทธิในทางแพ่งต่อบุคคลอื่น ซึ่งมีใช้รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสถานนั้น...”

เอกสิทธิ์ในกรณีที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ หากผู้ถูกพาดพิงในทางเสียหายเป็นบุคคลอื่นที่ไม่ใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสถานนั้น สมาชิกสภาผู้กล่าวถ้อยคำไม่ได้รับเอกสิทธิ์ ผู้ถูกพาดพิงในทางเสียหายฟ้องได้

แต่มีข้อยกเว้นคือ หากผู้ถูกพาดพิงเป็นรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาแห่งนั้น สมาชิกสภาผู้กล่าวถ้อยคำยังคงได้รับเอกสิทธิ์ รัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาที่ถูกพาดพิงฟ้องไม่ได้ เพราะรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาที่ถูกพาดพิงสามารถใช้สิทธิพาดพิงชี้แจงข้อกล่าวหาในสภาได้อยู่แล้ว

ตัวอย่างของเอกสิทธิ์ตามมาตรา ๑๒๔ วรรคสอง ดังเช่น นายแดง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กล่าวถ้อยคำในการอภิปรายในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรมีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ ว่าตนมีหลักฐานแน่ชัดว่า นายดำ รัฐมนตรี รับเงินจากบริษัทที่ชนะการประมูลงานก่อสร้างในกระทรวงแห่งนั้น โดยนายดำให้นางเขียว ภริยานายดำ เดินทางไปรับเงินด้วยตนเองที่ฮ่องกง นางเขียวยอมฟ้องนายแดงเป็นคดีอาญาและคดีแพ่งได้ เนื่องจากนางเขียวเป็นบุคคลภายนอก มิใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภานั้น ส่วนนายดำฟ้องนายแดงเป็นคดีอาญาหรือคดีแพ่งไม่ได้ เพราะนายดำเป็นรัฐมนตรีที่เข้าร่วมประชุมในสภาผู้แทนราษฎรในวันนั้น นายแดงยังคงได้รับเอกสิทธิ์ตามมาตรา ๑๒๔ วรรคสอง

นอกจากฟ้องเป็นคดีอาญาและคดีแพ่งแล้ว บุคคลที่ได้รับความเสียหายยังมีสิทธิขอให้ประธานแห่งสภาจัดให้มีการโฆษณาคำชี้แจงของบุคคลนั้นตามวิธีการและในเวลาที่กำหนดในข้อบังคับการประชุมสภาได้ โดยไม่กระทบต่อสิทธิในการฟ้องคดีต่อศาล ตามมาตรา ๑๒๔ วรรคสาม

ข้อสังเกต

บทบัญญัติมาตรา ๑๒๔ วรรคสอง มีปัญหาที่ยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ว่า หากรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาฯ ที่ถูกพาดพิงไม่อยู่ในที่ประชุม ผู้กล่าวถ้อยคำยังได้รับเอกสิทธิ์หรือไม่ ปัญหานี้มี ๒ ความเห็น

ความเห็นแรก เห็นว่า เมื่อตัวบทไม่ได้ระบุโดยชัดแจ้งว่ารัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาฯ ที่ถูกพาดพิง ต้องอยู่ในที่ประชุมหรือไม่ ควรแปลความในทางที่เป็นคุณแก่สมาชิกสภาผู้กล่าวถ้อยคำว่า **ไม่ว่ารัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาฯ ที่ถูกพาดพิงจะอยู่ในที่ประชุมหรือไม่** สมาชิกสภาผู้กล่าวถ้อยคำยอมได้รับเอกสิทธิ์เสมอ รัฐมนตรีหรือสมาชิกที่ถูกพาดพิงไม่มีอำนาจฟ้อง โดยมีเหตุผลสนับสนุนว่า แม้รัฐมนตรีหรือสมาชิกที่ถูกพาดพิงไม่อาจใช้สิทธิพาดพิงชี้แจงข้อเท็จจริงได้ทันทีเพราะไม่ได้อยู่ในที่ประชุม แต่ก็อาจขออนุญาตประธานสภาฯ ชี้แจงข้อเท็จจริงในวันหลังได้

อีกความเห็นหนึ่ง เห็นว่า ควรต้องแปลความว่า หากรัฐมนตรีหรือสมาชิกที่ถูกพาดพิง**ไม่อยู่ในที่ประชุม**ในขณะนั้น สมาชิกสภาผู้กล่าวถ้อยคำ**ไม่ได้รับเอกสิทธิ์** รัฐมนตรีหรือสมาชิกที่ถูกพาดพิงยังมีอำนาจฟ้องสมาชิกผู้กล่าวถ้อยคำได้ เพราะเมื่อไม่อยู่ในที่ประชุมก็ไม่อาจใช้สิทธิพาดพิงชี้แจงข้อเท็จจริงได้ในทันที ผู้คนอาจเชื่อและเข้าใจผิดไปแล้ว แม้รัฐมนตรีหรือสมาชิกที่ถูกพาดพิงอาจขออนุญาตประธานสภาฯ ชี้แจงในวันหลัง แต่คนที่เชื่อและเข้าใจผิดไปแล้วอาจไม่ได้รับฟัง ทำให้รัฐมนตรีหรือสมาชิกที่ถูกพาดพิงยังคงได้รับความเสียหาย

เท่าที่ตรวจสอบได้ ยังไม่เคยมีสมาชิกสภาหรือรัฐมนตรีที่ไม่ได้อยู่ในที่ประชุมสภาฟ้องสมาชิกสภาที่กล่าวพาดพิงตนเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญา น่าจะเป็นเพราะนักกฎหมายใหญ่เห็นด้วยกับความเห็นแรก อย่างไรก็ตาม เรื่องนี้ยังไม่เคยมีแนวคำพิพากษาศาลฎีกา

๖. บุคคลอื่นที่ได้รับเอกสิทธิ์ด้วย

นอกจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่ง รัฐธรรมนูญไทยยังมีบทบัญญัติให้บุคคลอื่นที่ได้รับเอกสิทธิ์ด้วย ได้แก่

๑) **ผู้พิมพ์และผู้โฆษณารายงานการประชุม** ตามข้อบังคับของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภา บุคคลซึ่งประธานในที่ประชุมอนุญาตให้แถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม และผู้ดำเนินการ

ถ่ายทอดการประชุมสภาทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ที่ได้รับอนุญาตจากประธานแห่งสภานั้น ตาม
มาตรา ๑๒๔ วรรคสี่

ข้อสังเกต

(๑) ข้อบังคับการประชุมของสภาในช่วงเวลาที่ผ่านมามีบทบัญญัติให้**เลขาธิการสภา** เป็นผู้พิมพ์และ
ผู้โฆษณารายงานการประชุม

(๓) สื่อมวลชนที่รายงานข่าวการประชุมสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภา ไม่ได้รับเอกสิทธิ์ตาม
รัฐธรรมนูญ เพราะไม่ใช่ผู้พิมพ์และผู้โฆษณารายงานการประชุมตามข้อบังคับการประชุมสภา แต่สื่อมวลชนอาจไม่
มีความผิดฐานหมิ่นประมาท หากพิสูจน์ได้ว่าเป็นการแจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรมเรื่องการดำเนินการอันเปิดเผยใน
การประชุมโดยสุจริต ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๙ (๔)

๒) รัฐมนตรีที่**เข้าประชุมและแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมสภา** ตามรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๑๖๓ ที่บัญญัติว่า “ รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิเข้าประชุมและแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม
สภา ... และให้นำเอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๒๔ ให้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลม...”

ในกรณีรัฐมนตรีเป็นฝ่ายกล่าวหาตักเตือนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาหรือพาดพิงบุคคลอื่น
ที่ไม่ได้อยู่ในที่ประชุม รัฐมนตรีย่อมได้รับเอกสิทธิ์เช่นกัน ตัวอย่างเช่น เมื่อรัฐมนตรีถูกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
อภิปรายกล่าวหาว่า รับเงินจากบริษัทที่ชนะการประมูลงานก่อสร้าง รัฐมนตรีขอใช้สิทธิพาดพิงลูกชิ้นชี้แจงว่า ตน
ไม่ได้รับเงินใคร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่กล่าวหาตนต่างหากที่รับเงินจากบริษัทที่แพ้การประมูลมากกล่าวหาว่า
ตนทุจริต เพื่อจะให้มีการประมูลใหม่ กรณีเช่นนี้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นจะฟ้องร้องรัฐมนตรีไม่ได้เช่นกัน

ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา สนามใหญ่ วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๔๘

คำถาม ในการประชุมสภาผู้แทนฯที่มีการถ่ายทอดฯ วาระพิจารณารายงานของคณะกรรมการประจำ
สภาคณะหนึ่งเกี่ยวกับปัญหาความไม่โปร่งใสในการประมูลซื้อคอมพิวเตอร์ของกระทรวงหนึ่ง นายดำ
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอภิปรายโดยได้รับอนุญาตจากประธานสภาฯแล้วว่า ข้อสรุปของคณะกรรมการที่ว่า
การประมูลมีความโปร่งใส น่าจะคลาดเคลื่อนเพราะมีคนยืนยันกับตนว่า ภารกิจของรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง
แห่งนั้นได้รับของกำนัลมูลค่ามหาศาลจากผู้ชนะการประมูล นายแดง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแห่งนั้น ยกมือ
ขอใช้สิทธิพาดพิง เมื่อประธานสภาฯอนุญาต นายแดงอภิปรายตอบได้ว่ารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแห่งนั้นมีคน
เดียวคือตน นายดำนำความเท็จมากกล่าว ภารกิจของตนไม่เคยรับของกำนัลจากใคร ปัญหาเรื่องนี้ตนได้รับรายงานว่ามี
สาเหตุจากนายดำต้องการให้ล้มการประมูลเพื่อช่วยเหลือพรรคพวกต่างหาก นายดำลุกขึ้นตอบโต้ทันทีว่านาย
แดงนั้นแหละนำความเท็จมากกล่าว ตนไม่เคยใช้ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนฯเพื่อช่วยเหลือใคร วันรุ่งขึ้น นางฟ้า
ภริยานายแดงยื่นฟ้องนายดำเป็นคดีแพ่ง ขอให้ชดใช้ค่าเสียหายแก่ชื่อเสียงและเกียรติคุณของตนเป็นเงิน ๑๐๐
ล้านบาท ส่วนนายดำยื่นฟ้องนายแดงเป็นคดีอาญาข้อหาหมิ่นประมาท โดยอ้างเหตุจากการกล่าวถ้อยคำในที่
ประชุมเช่นเดียวกัน นายดำและนายแดงต่างให้การต่อสู้คดีเช่นเดียวกันว่าตนได้รับเอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญ อีกฝ่าย
ไม่มีอำนาจฟ้อง

ให้วินิจฉัยว่า คำให้การของนายดำและนายแดงเกี่ยวกับเอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญ รับฟังได้หรือไม่

รังกำตอบ คำกล่าวของนายดำที่ว่า ภารกิจของรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแห่งหนึ่ง ซึ่งหมายถึงนางฟ้า ภารกิจของนายแดง ได้รับของกำนัลมูลค่ามหาศาลจะผู้ชนะการประมูล แม้เป็นคำกล่าวในทางแกล้งขู่เท็จจริงในที่ ประชุมสภาผู้แทนฯ ซึ่งนายดำได้รับเอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญ (ฉบับปี ๒๕๔๐) มาตรา ๑๕๗ วรรคหนึ่ง แต่เนื่องจากการประชุมดังกล่าวมีการถ่ายทอดฯ ถ้อยคำดังกล่าวต้องไปปรากฏนอกบริเวณรัฐสภา และมีลักษณะเป็นการ ละเมิดสิทธิทางแพ่งต่อนางฟ้าซึ่งเป็นบุคคลที่สาม มิใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภานั้น เอกสิทธิ์ตามมาตรา ๑๕๗ วรรคหนึ่ง จึงไม่คุ้มครองนายดำ ตามรัฐธรรมนูญ (ฉบับปี ๒๕๔๐) มาตรา ๑๕๗ วรรคสอง คำให้การของนายดำ เกี่ยวกับเอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญจึงรับฟังไม่ได้

ส่วนคำกล่าวของนายแดงที่ว่า นายดำต้องการล้มการประมูลเพื่อช่วยเหลือพรรคพวกนั้น รัฐธรรมนูญ (ฉบับปี ๒๕๔๐) มาตรา ๒๑๐ วรรคสอง ให้นำเอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๗ มาใช้บังคับแก่รัฐมนตรีที่เข้าร่วมประชุมสภาผู้แทนฯด้วยโดยอนุโลม นายแดงเป็นรัฐมนตรีที่เข้าร่วมประชุมสภาผู้แทนฯ จึงได้รับเอกสิทธิ์ตาม รัฐธรรมนูญ (ฉบับปี ๒๕๔๐) มาตรา ๑๕๗ วรรคหนึ่ง ด้วย และแม้ถ้อยคำที่นายแดงกล่าวมีลักษณะเป็นความผิด ทางอาญาข้อหาหมิ่นประมาทนายดำ และเป็นกรกล่าวในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรที่มีการถ่ายทอดฯก็ตาม แต่ เนื่องจากนายดำเป็นสมาชิกสภาผู้แทนฯที่อยู่ในที่ประชุมแห่งนั้นด้วย มีสิทธิชี้แจงหรืออธิบายได้อยู่แล้ว เอกสิทธิ์ ตามมาตรา ๑๕๗ วรรคหนึ่ง จึงยังคุ้มครองนายแดงตามมาตรา ๑๕๗ วรรคสอง ตอนท้าย คำให้การของนายแดง เกี่ยวกับเอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญจึงรับฟังได้

หมายเหตุ

รัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๔๐ มาตรา ๑๕๗ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง มีหลักการเช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ มาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง ส่วนรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๔๐ มาตรา ๒๑๐ วรรคหนึ่ง มี หลักการเช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ มาตรา ๑๖๓

๓) ผู้กระทำการหน้าที่กรรมาธิการ ได้รับเอกสิทธิ์ตามมาตรา ๑๒๙ วรรคเจ็ด ที่บัญญัติว่า “ เอกสิทธิ์ที่ บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๒๔ นั้น ให้คุ้มครองถึงบุคคลผู้กระทำการหน้าที่ (กรรมาธิการ) และผู้ปฏิบัติตามคำเรียก (ของ กรรมาธิการ) ตามมาตรานี้ด้วย”

กรรมาธิการ คือบุคคลที่สภาแต่งตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่พิจารณาร่างกฎหมาย พิจารณาสอบสวนหรือศึกษา เรื่องใดๆที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภา

คณะกรรมาธิการ มี ๒ ประเภท กล่าวคือ คณะกรรมาธิการสามัญ ประกอบด้วยสมาชิกของแต่ละสภา เท่าันั้น และคณะกรรมาธิการวิสามัญ ประกอบด้วยบุคคลผู้เป็นสมาชิกและไม่ได้เป็นสมาชิกสภา ตามมาตรา ๑๒๙ วรรคหนึ่ง

คณะกรรมาธิการมีอำนาจเรียกเอกสารจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความ คิดเห็นในกิจการที่กระทำหรือในเรื่องที่พิจารณาสอบสวนข้อเท็จจริงหรือที่ศึกษาอยู่นั้นได้ แต่การเรียกเช่นนั้นมิให้ ใช้บังคับแก่ผู้พิพากษาหรือตุลาการที่ปฏิบัติตามหน้าที่หรือใช้อำนาจในกระบวนการวิธีพิจารณาพิพากษาอรรถคดี หรือการบริหารงานบุคคลของแต่ละศาล และมีให้ใช้บังคับแก่ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระในส่วนที่เกี่ยวกับการ

ปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจโดยตรงในแต่ละองค์กรตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ตามมาตรา ๑๒๙ วรรคสี่

กรรมการและผู้ปฏิบัติตามคำเรียกได้รับเอกสิทธิ์ด้วย เพราะการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการและผู้ปฏิบัติตามคำเรียกต้องมีการแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็น รวมทั้งออกเสียงลงคะแนน เช่นเดียวกับการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาฯ จึงจำเป็นต้องให้เอกสิทธิ์ด้วยเพื่อให้สามารถทำหน้าที่โดยไม่ต้องหวั่นเกรงว่าจะถูกดำเนินคดีในภายหลัง

ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา สนามใหญ่ วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๒

คำถาม ประเด็นที่ ๒ ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียง พิจารณาร่างกฎหมายเกี่ยวกับการเงิน ประธานในที่ประชุมอนุญาตให้นายรววย กรรมการวิสามัญผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเงินแสดงความคิดเห็น นายรววยอภิปรายพาดพิงถึงความไม่โปร่งใสของนายมี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการใช้เงินที่ได้รับจัดสรรงบประมาณจากทางราชการ วันรุ่งขึ้นนายมียื่นฟ้องนายรววยต่อศาลแพ่งขอให้ชดใช้ค่าเสียหายแก่ชื่อเสียงเป็นเงิน ๒๐ ล้านบาท นายรววยให้การต่อสู้คดีว่า ตนได้รับเอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญ ให้วินิจฉัยว่า คำให้การต่อสู้คดีของนายรววยเรื่องเอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญรับฟังได้หรือไม่

จงคำตอบ เอกสิทธิ์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่คุ้มครองสมาชิกผู้กล่าวถ้อยคำในการประชุมที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียง หากถ้อยคำนั้นมีลักษณะเป็นการละเมิดสิทธิในทางแพ่งต่อบุคคลอื่นซึ่งมิใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภานั้น ตามรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ มาตรา ๑๒๔ วรรคสอง กรณีตามปัญหา แม้ถ้อยคำที่นายรววยซึ่งเป็นผู้ที่ประธานที่ประชุมอนุญาตให้อภิปรายแสดงความคิดเห็นดังกล่าวมีลักษณะเป็นการละเมิดสิทธิในทางแพ่งของนายมี แต่นายมีเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่อยู่ในที่ประชุมแห่งนั้นมีสิทธิชี้แจงได้อยู่แล้ว เอกสิทธิ์ตามมาตรา ๑๒๔ วรรคสอง จึงคุ้มครองนายรววยมิให้ต้องรับผิดชอบในทางแพ่งต่อนายมี คำให้การต่อสู้ของนายรววยเรื่องเอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญรับฟังได้

หมายเหตุ

การที่คำถามมีข้อเท็จจริงด้วยว่า นายรววยเป็นกรรมการวิสามัญผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเงิน อาจทำให้ผู้เข้าสอบหลงไปตอบว่า นายรววยได้รับเอกสิทธิ์ตามมาตรา ๑๒๙ วรรคเจ็ด ที่บัญญัติว่า “เอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๒๔ นั้น ให้คุ้มครองถึงบุคคลผู้กระทำหน้าที่ (กรรมการ) และผู้ปฏิบัติตามคำเรียก (ของกรรมการ) ตามมาตรานี้ด้วย” แต่กรณีตามมาตรา ๑๒๙ วรรคเจ็ด เป็นเอกสิทธิ์ในที่ประชุมของคณะกรรมการ มิใช่ในที่ประชุมสภาใหญ่คือสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภา กรรมการที่ไปอภิปรายหรือแสดงความคิดเห็นในสภาใหญ่จะได้รับเอกสิทธิ์หรือไม่ จึงต้องพิจารณาตามมาตรา ๑๒๔ วรรคสอง กล่าวคือ ได้รับอนุญาตจากประธานแห่งสภานั้นหรือไม่

ส่วนที่ ๒ ความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภา

ความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภา หมายถึง ความคุ้มกันที่รัฐธรรมนูญให้แก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาที่จะไปประชุมสภาตามหน้าที่ โดยไม่อาจถูกจับ คุมขัง หรือดำเนินคดีใดๆ ในลักษณะที่จะขัดขวางต่อการไปประชุม เมื่อพ้นเวลาที่จะต้องไปประชุมสภาแล้ว ความคุ้มกันจะหมดไป

ความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๖๐

รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๖๐ มีบัญญัติเกี่ยวกับความคุ้มกันของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ในมาตรา ๑๒๕ ซึ่งอาจแยกพิจารณาได้ดังนี้

๑. บุคคลที่ได้รับความคุ้มกัน

คือบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ไม่ครอบคลุมบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับการประชุมสภา เช่น รัฐมนตรีและกรรมการ ต่างจากเอกสิทธิ์

๒. ช่วงเวลาที่ได้รับความคุ้มกัน

สมาชิกรัฐสภาได้รับความคุ้มกันในระหว่างสมัยประชุมเท่านั้น หากเป็นช่วงเวลานอกสมัยประชุมหรือปิดสมัยประชุมแล้ว ความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภาก็จะหมดไป และความคุ้มกันนี้มีได้มีเฉพาะในวันและเวลาที่มีการประชุมสภาเท่านั้น แต่มีอยู่ทุกวันในสมัยประชมนั้น มีอยู่ตลอด ๒๔ ชั่วโมง และไม่เว้นวันหยุดราชการ

“สมัยประชุม” หมายถึง กำหนดเวลาในรอบปีหนึ่งๆ ที่รัฐสภาทำการประชุมพิจารณาเรื่องต่างๆ สมัยประชุมตามรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๖๐ มี ๒ ประเภท คือสมัยประชุมสามัญ ตามมาตรา ๑๒๑ วรรคสอง กับสมัยประชุมวิสามัญ ตามมาตรา ๑๒๒ วรรคสาม และมาตรา ๑๒๓

๓. ลักษณะของความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๖๐

ความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๖๐ มี ๓ ลักษณะ ได้แก่

๑) ความคุ้มกันที่จะไม่ถูกจับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัวไปสอบสวนในฐานะที่เป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา ในระหว่างสมัยประชุม

ความคุ้มกันในเรื่องนี้อยู่ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า “ ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับกุม คุมขังหรือหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาไปทำการสอบสวนในฐานะที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือเป็นการจับในขณะกระทำความผิด ”

และวรรคสอง บัญญัติว่า “ ในกรณีที่มีการจับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในขณะกระทำความผิด ให้รายงานไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกโดยพลัน และเพื่อประโยชน์ในการประชุมสภา ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับเพื่อให้มาประชุมสภาได้ ”

ข้อสังเกต แม้ความผิดที่ถูกลงโทษเกิดขึ้นก่อนเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาฯ และมีได้เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิก เช่น ความผิดฐานฆ่า ฉ้อโกง หรือความผิดต่อพ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากใช้เช็คฯ สมาชิกสภาฯ ผู้นั้นก็ยังได้รับความคุ้มกัน เพราะความคุ้มกันมีไว้เพื่อให้สามารถไปทำหน้าที่ในสภาฯ ได้

ขอบเขตของความคุ้มกันกรณีห้ามจับกุมฯ

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง ห้ามจับกุม คุมขังหรือหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาไปทำการสอบสวนในฐานะเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาเท่านั้น หากเป็นการจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เช่น ศาลมีคำพิพากษาในคดีแพ่งและมีคำบังคับให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิก

วุฒิสภาที่แพ็คดีออกไปจากที่ดินพิพาท แต่สมาชิกผู้นั้นไม่ยอมออกจนเป็นเหตุให้ศาลต้องออกคำสั่งให้จับกุมและกักขัง กรณีเช่นนี้ สมาชิกผู้นั้นจะอ้างความคุ้มกันไม่ได้

นอกจากนี้พนักงานสอบสวนและศาลยังมีอำนาจออกหมายเรียกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาไปสอบสวนในฐานะพยานได้ เพราะมาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง ห้ามเฉพาะหมายเรียกตัวไปสอบสวนในฐานะผู้ต้องหาเท่านั้น

ส่วนในกรณีการค้นเคหสถานหรือสถานที่ที่อยู่ในความครอบครองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในระหว่างสมัยประชุม ยังสามารถกระทำได้เช่นกัน เพราะมาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง ไม่ได้ห้ามเรื่องการค้น

ข้อยกเว้น แม้ว่ายังอยู่ในระหว่างสมัยประชุม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาอาจถูกจับกุมหรือหมายเรียกตัวไปสอบสวนในฐานะที่เป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาได้ ในกรณีต่อไปนี้

(๑) **สภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอนุญาต** แต่โดยธรรมเนียมปฏิบัติของรัฐสภาไทย จะไม่อนุญาตให้จับกุมสมาชิกรัฐสภาในระหว่างสมัยประชุม

(๒) **มีการจับกุมในขณะที่สมาชิกผู้นั้นในกระทำความผิด** หรือที่เรียกว่าความผิดซึ่งหน้า เช่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาขับรถชนคนข้ามถนนต่อหน้าเจ้าพนักงานตำรวจ เจ้าพนักงานตำรวจจับกุมได้ทันที แต่เมื่อจับกุมแล้ว เจ้าพนักงานตำรวจผู้จับจะต้องรายงานไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกโดยพลัน และประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอาจส่งปล่อยผู้ถูกจับเพื่อให้ไปประชุมสภาได้

ข้อสังเกต

ความคุ้มกันของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาเกิดขึ้นโดยรัฐธรรมนูญ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาไม่ใช่เจ้าของ การที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาสละความคุ้มกันจึงไม่มีผลให้ความคุ้มกันหมดไป หากเจ้าพนักงานตำรวจประสงค์จับกุมขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาไปสอบสวนในฐานะที่เป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา ก่อนขอให้ศาลออกหมาย เจ้าพนักงานตำรวจยังต้องไปขออนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกก่อน แต่การแถลงขอสละความคุ้มกันของสมาชิกสภา อาจจะเป็นเหตุผลที่มีน้ำหนักในการตัดสินใจของสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกว่าสมควรอนุญาตตามคำขอของเจ้าพนักงานตำรวจหรือไม่

อย่างไรก็ตาม หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา**ไปที่สถานีตำรวจด้วยตนเองเพื่อขอรับทราบข้อกล่าวหา** เจ้าพนักงานตำรวจย่อมแจ้งข้อกล่าวหาให้ทราบได้ เพราะ**มิใช่การจับ**

เรื่องนี้มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่น่าสนใจคือ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๙๒๐/๒๕๕๙ เป็นกรณีในระหว่างสมัยประชุม สมาชิกสภาผู้แทนจังหวัดสมุทรสาคร ถูกฟ้องว่าร่วมกับพวกฆ่าผู้ตายโดยไตร่ตรองไว้ก่อน และมีอาวุธปืนไว้ในครอบครองโดยมิได้รับอนุญาตและพาอาวุธปืนไปโดยไม่มีเหตุอันควร ศาลชั้นต้นพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดตามฟ้อง จำเลยอุทธรณ์ และศาลอุทธรณ์ภาค ๗ ยังคงฟังข้อเท็จจริงว่าจำเลยมีความผิดตามฟ้อง แต่พิพากษาแก้เฉพาะให้ลดโทษจากประหารชีวิตเป็นจำคุกตลอดชีวิต

จำเลยฎีกาประเด็นหนึ่งว่า จำเลยได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญฯ (ฉบับปี ๒๕๕๐) มาตรา ๑๓๑ ที่จะไม่ถูกสอบสวนในสมัยประชุม และเป็นสิทธิตามรัฐธรรมนูญที่จำเลยไม่อาจสละได้ แต่พนักงานสอบสวนยังขอให้ศาลออกหมายจับจำเลย มีผลทำให้การสอบสวนโดยไม่ชอบ โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐

คดีนี้ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า จำเลยสมัครใจไปมอบตัวต่อพนักงานสอบสวนเพื่อแสดงความบริสุทธิ์ใจ และจำเลยเคยแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนขอสละความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้พรรค ป. ที่จำเลยสังกัดเป็นสมาชิกยังได้แถลงต่อสื่อมวลชนเช่นเดียวกันว่า จำเลยจะไม่ขอใช้ความคุ้มครองสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คงมีปัญหาในชั้นฎีกาว่า จำเลยสามารถสละความคุ้มครองได้หรือไม่ ศาลฎีกาเห็นว่า แม้รัฐธรรมนูญฯ บัญญัติห้ามมิให้ทำการสอบสวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระหว่างสมัยประชุม แต่มีใช้บทบัญญัติห้ามโดยเด็ดขาด เพราะยังบัญญัติข้อยกเว้นให้ทำการสอบสวนในระหว่างสมัยประชุมได้ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากสภาผู้แทนราษฎรที่จำเลยเป็นสมาชิกหรือในกรณีจับขณะกระทำความผิด ความคุ้มครองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะไม่ถูกสอบสวนในฐานะผู้ต้องหาจึงถือเป็นสิทธิเฉพาะตัวที่เจ้าของความคุ้มครองสามารถสละได้ และเมื่อจำเลยสมัครใจไปมอบตัวต่อพนักงานสอบสวนเพื่อแสดงความบริสุทธิ์ใจ และเคยแถลงต่อสื่อมวลชนขอสละความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ไม่ใช่เป็นข้ออ้างไม่ยอมให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนในระหว่างสมัยประชุมหรือสละความคุ้มครองดังกล่าวเสียแล้ว จำเลยย่อมไม่อาจยกเป็นข้ออ้างว่าการสอบสวนไม่ชอบ ฎีกาของจำเลยข้อนี้ฟังไม่ขึ้น

ข้อสังเกต

๑) เหตุผลตามคำพิพากษาศาลฎีกาคดีนี้ที่ว่า ความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญถือเป็นสิทธิเฉพาะตัวที่เจ้าของความคุ้มครองสามารถสละได้ น่าจะขัดกับหลักการที่ว่า ความคุ้มครองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาเกิดขึ้นโดยรัฐธรรมนูญ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาไม่ใช่เจ้าของ การสละความคุ้มครองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาไม่มีผลให้ความคุ้มครองหมดไป แต่โดยผลของคำพิพากษาศาลฎีกาในคดีนี้น่าจะถูกต้องแล้ว เพราะเมื่อจำเลยสมัครใจไปมอบตัวต่อพนักงานสอบสวนเพื่อแสดงความบริสุทธิ์ใจยอมเท่ากับว่าไม่ได้มีการจับ มีผลให้การสอบสวนและการฟ้องคดีเป็นไปโดยชอบ

๒) หากข้อเท็จจริงเปลี่ยนไปเป็นว่า จำเลยเพียงแต่แถลงต่อสื่อมวลชนขอสละความคุ้มครอง แต่ไม่ได้ไปสถานีตำรวจเพื่อรับทราบข้อกล่าวหา หากเจ้าพนักงานตำรวจจะขอให้ศาลออกหมายจับหรือหมายเรียกตัวไปสอบสวนในฐานะผู้ต้องหา น่าจะต้องไปขออนุญาตสภาผู้แทนราษฎรก่อน เพราะการออกหมายจับจะนำไปสู่การจับต่อไป

ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา สนามใหญ่ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๔๘

คำถาม ประเด็นที่ ๒ ในระหว่างสมัยประชุมรัฐสภา คณะกรรมการป.ป.ช.ขอให้ศาลออกหมายจับนายตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพราะมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี และขอให้ออกหมายค้นบ้านของนายตั้ง เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานพิสูจน์ความผิดต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อดำเนินคดีฐานเป็นเจ้าพนักงานใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบฯ ให้วินิจฉัยว่า ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะออกหมายจับและหมายค้นให้ได้หรือไม่

จึงคำตอบ การที่คณะกรรมการป.ช.ขอออกหมายจับ มีผลให้มีการจับได้ ศาลจึงออกหมายจับในทันที ไม่ได้เพราะอยู่ในระหว่างสมัยประชุมรัฐสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๕๐ มาตรา ๑๖๕ วรรคหนึ่ง จะต้องได้รับอนุญาตจากสภาผู้แทนราษฎรก่อน

สำหรับการค้น กรณีนี้เป็นส่วนหนึ่งของการสอบสวน แต่มาตรา ๑๖๕ วรรคหนึ่ง มิได้ห้ามเจ้าพนักงานค้น บ้านของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาจึงออกหมายค้นให้ได้

หมายเหตุ

รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ มาตรา ๑๖๕ วรรคหนึ่ง หลักการเดียวกับรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ มาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง

ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา สนามใหญ่วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๒

คำถาม ประเด็นที่ ๓ ในระหว่างสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎร พนักงานสอบสวนออกหมายเรียกนายมั่ง รัฐมนตรี และนายมี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไปทำการสอบสวนในฐานะผู้ต้องหาคดีอาญาข้อหาร่วมกันทำร้าย ร่างกายนายรวย กรรมการสภาฯที่อภิปรายพาดพิงนายมั่งและนายมีว่าปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ นายมั่งและนายมี ไม่ได้พบพนักงานสอบสวน โดยต่างโต้แย้งว่าพนักงานสอบสวนออกหมายเรียกตนไปทำการสอบสวนไม่ได้เพราะอยู่ในระหว่างสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ให้วินิจฉัยว่า ข้อโต้แย้งของนายมั่ง และนายมีรับฟังได้หรือไม่

จึงคำตอบ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง ให้ความคุ้มครองเฉพาะแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและ สมาชิกวุฒิสภาเท่านั้น ไม่ได้ให้ความคุ้มครองครอบคลุมถึงบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับการประชุมสภาด้วย นายมีเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงได้รับความคุ้มครองในอันที่จะไม่ถูกออกหมายเรียกไปทำการสอบสวนในฐานะผู้ต้องหา แต่นายมั่งมิใช่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาย่อมไม่ได้รับความคุ้มครอง ข้อโต้แย้งของนายมีฟังขึ้น แต่ ข้อโต้แย้งของนายมั่งฟังไม่ขึ้น

ข้อสอบอัยการผู้ช่วย สนามใหญ่ ๒๕๖๐

คำถาม นายตีถูกนายต้อม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลอกลวงให้ซื้อพระเครื่องปลอม นายตีจึงแจ้งความ ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับนายต้อมในข้อหาฉ้อโกง แต่เนื่องจากอยู่ในระหว่างสมัยประชุมสภา ผู้แทนราษฎร พนักงานสอบสวนจึงได้ออกหมายเรียกนายต้อมไปทำการสอบสวนในฐานะผู้ต้องหา โดยทำหนังสือ ขออนุญาตต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร แต่ก่อนที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรจะพิจารณาเรื่องที่พนักงานสอบสวน ร้องมานายต้อมได้ก่อเหตุจู่โจมไปยิงนายโอมซึ่งเป็นชู้กับนางเอียดภริยาลับของนายต้อมที่บาร์เบียร์แห่งหนึ่ง จนถึงแก่ความตาย เจ้าพนักงานตำรวจซึ่งเห็นเหตุการณ์จึงจับกุมนายต้อมในขณะที่กระทำความผิดแล้วนำส่ง พนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนจึงได้รายงานไปยังสภาผู้แทนราษฎรทันที ประธานสภาผู้แทนราษฎรสั่งให้ พนักงานสอบสวนปล่อยตัวนายต้อมเพื่อให้มาประชุมสภา

ให้วินิจฉัยว่า (ประเด็นที่ ๑) ประธานสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจอนุญาตให้พนักงานสอบสวนหมายเรียก นายต้อมไปสอบสวนในความผิดฐานฉ้อโกงหรือไม่

รังกำตอบ อำนาจในการอนุญาตให้พนักงานสอบสวนหมายเรียกนายต่อมไปทำการสอบสวนในคดีความผิดฐานฉ้อโกงที่นายต่อมตกเป็นผู้ต้องหานั้น เป็นอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร ดังนั้น ประธานสภาผู้แทนราษฎรจึงไม่มีอำนาจอนุญาตให้พนักงานสอบสวนหมายเรียกนายต่อมไปสอบสวนในคดีความผิดฐานฉ้อโกงได้

๒) ความคุ้มกันที่จะถูกปล่อยจากการถูกคุมขังเมื่อถึงสมัยประชุม

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคสาม บัญญัติว่า “ ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาถูกคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม เมื่อถึงสมัยประชุม พนักงานสอบสวนหรือศาล แล้วแต่กรณี ต้องสั่งปล่อยทันที ถ้าประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้ร้องขอ โดยศาลจะสั่งให้มีประกันหรือมีประกันและหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้”

บทบัญญัติดังกล่าวมีความหมายว่า หากมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาคนใดถูกคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณามาตั้งแต่ก่อนสมัยประชุม ซึ่งอาจเพราะไม่ได้ยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราว หรือยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวแล้ว แต่ไม่ได้รับอนุญาต เมื่อถึงวันเปิดสมัยประชุมรัฐสภา ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกมีอำนาจร้องขอต่อพนักงานสอบสวนหรือศาลให้ปล่อยสมาชิกสภาผู้นั้นได้ เมื่อพนักงานสอบสวนหรือศาลได้รับคำร้องขอดังกล่าว จะต้องสั่งปล่อยสมาชิกสภาผู้นั้นทันที โดยในกรณีของศาลจะสั่งให้มีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้

ข้อสังเกต

การร้องขอในกรณีนี้ เพียงแต่ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกร้องขอ ก็เพียงพอแล้ว **ไม่ต้องใช้มติของที่ประชุมสภา** ดังเช่นการอนุญาตให้จับกุม คุมขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกสภาไปสอบสวนในฐานะที่เป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา

แม้เป็นกรณีประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก โดยมีรัฐธรรมนูญให้อำนาจกระทำได้ แต่การสั่งปล่อยตัวของศาล ศาลอาจมีคำสั่งให้ปล่อยมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้

ขอบเขตของความคุ้มกันกรณีการปล่อยจากการคุมขัง

เมื่อประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกร้องขอ และพนักงานสอบสวนหรือศาลมีคำสั่งปล่อยแล้ว ไม่มีบทบัญญัติว่าคำสั่งปล่อยมีผลถึงเมื่อใด แต่เป็นที่เข้าใจได้ว่า คำสั่งปล่อยจะมีผลบังคับตั้งแต่วันสั่งปล่อยจนถึงวันสุดท้ายแห่งสมัยประชุมเท่านั้น ซึ่งหมายความว่า เมื่อปิดสมัยประชุมแล้ว สมาชิกสภาผู้นั้นจะต้องกลับมาอยู่ในสถานที่คุมขังเช่นเดิม มิใช่ปล่อยตลอดไป เพราะเป็นเพียงการปล่อยเพื่อให้สามารถไปประชุมสภาได้เท่านั้น

ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา สนามใหญ่ วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

คำถาม ประเด็นที่ ๑ ก่อนสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎร พนักงานอัยการฟ้องนายเด่นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฐานขับรถประมาทฯ และฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย โดยศาลไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวและให้ขังระหว่างพิจารณา ระหว่างพิจารณามีพระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมสภาผู้แทนราษฎร ประธานสภาผู้แทนราษฎรร้องขอให้ศาลที่พิจารณาคดีปล่อยตัวนายเด่น ศาลมีคำสั่งให้ปล่อยนายเด่นโดยให้ทำสัญญาประกัน ตีราคาประกันห้าล้านบาทและให้วางหลักประกัน พร้อมกำหนดเงื่อนไขห้ามเดินทางออกนอก

ประเทศ นายเด่นโต้แย้งคัดค้านว่า ตนได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญที่จะไม่ถูกคุมขังในระหว่างสมัยประชุม ศาลต้องสั่งปล่อยทันทีโดยจะสั่งให้มีประกันและกำหนดเงื่อนไขใดๆไม่ได้ ให้วินิจฉัยว่า ข้อโต้แย้งของนายเด่นรับฟังได้หรือไม่

ธงคำตอบ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไปทำการสอบสวนในฐานะที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา ... และ วรรคสาม บัญญัติว่า ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร... ถูกคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือระหว่างพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม เมื่อถึงสมัยประชุม พนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วแต่กรณีต้องสั่งปล่อยทันที ถ้าประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้ร้องขอ โดยศาลจะสั่งให้มีประกันหรือมีประกันและหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้ นายเด่นถูกคุมขังในระหว่างพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม ต่อมาประธานสภาผู้แทนราษฎรได้ร้องขอให้ปล่อย เมื่อศาลสั่งให้ปล่อยนายเด่น ศาลจึงมีอำนาจสั่งให้ทำสัญญาประกันและมีหลักประกันได้ตามบทบัญญัติข้างต้น ข้อโต้แย้งของนายเด่นข้อนี้ฟังไม่ขึ้น

ข้อสอบอัยการผู้ช่วย สนามใหญ่ ๒๕๖๐

คำถาม นายดีถูกนายต้อม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หลอกให้ซื้อพระเครื่องปลอม นายดีจึงแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับนายต้อมในข้อหาฉ้อโกง แต่เนื่องจากอยู่ในระหว่างสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎร พนักงานสอบสวนจึงได้ออกหมายเรียกนายต้อมไปทำการสอบสวนในฐานะผู้ต้องหา โดยทำหนังสือขออนุญาตต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร แต่ก่อนที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรจะพิจารณาเรื่องที่พนักงานสอบสวนร้องขอมา นายต้อมได้ก่อเหตุอุกฉุกไปยิงนายโอมซึ่งเป็นชู้กับนางเอียดภริยาลับของนายต้อมที่บาร์เบียร์แห่งหนึ่งจนถึงแก่ความตาย เจ้าพนักงานตำรวจซึ่งเห็นเหตุการณ์จึงจับกุมนายต้อมในขณะกระทำความผิด แล้วนำส่งพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนจึงได้รายงานไปยังสภาผู้แทนราษฎรทันที ประธานสภาผู้แทนราษฎรสั่งให้พนักงานสอบสวนปล่อยตัวนายต้อมเพื่อให้มาประชุมสภาเพื่อประโยชน์ในการประชุมสภา ให้วินิจฉัยว่า

(ก) ประธานสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจอนุญาตให้พนักงานสอบสวนหมายเรียกนายต้อมไปสอบสวนในคดีความผิดฐานฉ้อโกงหรือไม่

(ข) คำสั่งของประธานสภาผู้แทนราษฎรที่สั่งปล่อยตัวนายต้อมเพื่อให้มาประชุมสภาชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ธงคำตอบ (ก) อำนาจในการอนุญาตให้พนักงานสอบสวนหมายเรียกนายต้อมไปทำการสอบสวนในคดีความผิดฐานฉ้อโกงที่นายต้อมตกเป็นผู้ต้องหา นั้น เป็นอำนาจของสภาผู้แทนราษฎรที่นายต้อมเป็นสมาชิกอยู่ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง มิใช่อำนาจของประธานสภาผู้แทนราษฎร ดังนั้น ประธานสภาผู้แทนราษฎรจึงไม่มีอำนาจอนุญาตให้พนักงานสอบสวนหมายเรียกนายต้อมไปสอบสวนในความผิดฐานฉ้อโกง

(ข) เจ้าพนักงานตำรวจจับกุมนายต้อมในขณะกระทำความผิด พนักงานสอบสวนจึงมีอำนาจควบคุมตัวนายต้อมไว้ได้ และมีหน้าที่รายงานไปยังประธานสภาผู้แทนราษฎรที่นายต้อมเป็นสมาชิกอยู่โดยพลัน ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคสอง อย่างไรก็ตาม เพื่อประโยชน์ในการประชุมสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร

อาจสั่งให้ปล่อยตัวนายต่อมเพื่อให้มาประชุมสภาได้ ดังนั้น คำสั่งของประธานสภาผู้แทนราษฎรที่สั่งให้ปล่อยตัวนายต่อมเพื่อให้มาประชุมสภาจึงชอบด้วยกฎหมาย

๓) ความคุ้มกันที่เกี่ยวกับพิจารณาคดีในระหว่างสมัยประชุม

ความคุ้มกันในเรื่องนี้อยู่ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา **ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม** ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมก็ได้ แต่ต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภา”

บทบัญญัติดังกล่าวมีผลว่า ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา **ไม่ว่าจะเป็นการฟ้องตั้งแต่ก่อนเปิดสมัยประชุม หรือเพิ่งฟ้องในระหว่างสมัยประชุม** ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมก็ได้ เพียงแต่การพิจารณาคดีจะต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่ผู้นั้นจะไปประชุมสภา เช่น ต้องไม่นัดพิจารณาคดีในวันที่มีการประชุมสภา

ขอบเขตของความคุ้มกันกรณีการพิจารณาคดี

ความคุ้มกันในกรณีนี้มีเฉพาะในคดีอาญา **ไม่รวมถึงคดีแพ่ง** เพราะการพิจารณาคดีแพ่งไม่ต้องกระทำต่อหน้าจำเลยดังเช่นในคดีอาญา จึงไม่เป็นอุปสรรคต่อการไปทำหน้าที่ในสภา

ข้อสังเกต

ในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาเป็นคดีอาญาด้วยตนเอง หากศาลจะดำเนินกระบวนการพิจารณาชั้นไต่สวนมูลฟ้อง โดยไม่มีตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาที่ตกเป็นจำเลยมาศาลก็ย่อมทำได้ เพราะประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕ วรรคสาม ที่แก้ไขใหม่ ศาลยังมีอำนาจไต่สวนมูลฟ้องลับหลังจำเลยได้ จำเลยจึงไม่จำเป็นต้องไปศาล แต่หากจำเลยแถลงว่าประสงค์จะไปศาลในวันนัดไต่สวนมูลฟ้อง การนัดวันไต่สวนมูลฟ้องต้องคำนึงถึงมาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ ด้วย

ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ ๖๓

คำถาม ประเด็นที่ ๑ บริษัทเอปซี จำกัด เป็นโจทก์ฟ้องนายชิน ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นจำเลยต่อศาลชั้นต้น ในข้อหาหมิ่นประมาทโดยการโฆษณา ในวันนัดไต่สวนมูลฟ้องซึ่งอยู่ระหว่างสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติของรัฐสภา นายชินให้ทนายความไปยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นว่า นายชินได้รับความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญ (ฉบับปี ๒๕๕๐) มาตรา ๑๓๑ วรรคสาม ขอให้ถอนคดีไปจนกว่าจะปิดสมัยประชุม ศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่า กรณีตามคำร้องไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญบทมาตราที่อ้าง ให้ยกคำร้อง และเมื่อคดีเสร็จการไต่สวน ศาลชั้นต้นมีคำสั่งประทับฟ้องไว้พิจารณา ให้วินิจฉัยว่า การที่ศาลชั้นต้นสั่งไต่สวนมูลฟ้องและสั่งประทับฟ้องนายชินในระหว่างสมัยประชุม เป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๑ วรรคสาม หรือไม่

ธงคำตอบ รัฐธรรมนูญ (ฉบับปี ๒๕๕๐) มาตรา ๑๓๑ วรรคสาม ที่ห้ามศาลพิจารณาคดีอาญาที่สมาชิกรัฐสภาถูกฟ้องในระหว่างสมัยประชุม มีเจตนารมณ์เพื่อให้สมาชิกรัฐสภาสามารถไปร่วมประชุมรัฐสภาได้ตามหน้าที่ แต่การไต่สวนมูลฟ้องเป็นเรื่องระหว่างศาลกับโจทก์ และในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ศาลมีอำนาจไต่สวนมูลฟ้องลับหลังจำเลยได้ จำเลยจะมาศาลหรือไม่ก็ได้ การที่ศาลชั้นต้นไต่สวนมูลฟ้องและสั่งประทับฟ้องในระหว่างสมัยประชุม จึงไม่เป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ (ฉบับปี ๒๕๕๐) มาตรา ๑๓๑ วรรคสาม

หมายเหตุ

รัฐธรรมนูญ (ฉบับปี ๒๕๕๐) มาตรา ๑๓๑ วรรคสาม ห้ามศาลพิจารณาคดีในระหว่างสมัยประชุม เว้นแต่เข้ากรณีตามข้อยกเว้น ต่างจากรัฐธรรมนูญ (ฉบับปี ๒๕๖๐) มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ ให้ศาลพิจารณาคดีในระหว่างสมัยประชุมได้ แต่ต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะไปประชุมสภา รัฐธรรมนูญ (ฉบับปี ๒๕๕๐) มาตรา ๑๓๑ วรรคสาม จึงให้ความคุ้มครองแก่สมาชิกรัฐสภามากกว่ารัฐธรรมนูญ (ฉบับปี ๒๕๖๐) มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่

กรณีตามคำถามข้อนี้ หากพิจารณาตามรัฐธรรมนูญ (ฉบับปี ๒๕๖๐) มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ ที่ให้ศาลพิจารณาคดีในระหว่างสมัยประชุมได้ โดยมีเงื่อนไขว่าการพิจารณาคดีต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการมาประชุมสภา ประกอบกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕ วรรคสาม ที่แก้ไขใหม่ ที่ให้ศาลมีอำนาจไต่สวนมูลฟ้องกลับหลังจำเลย แต่ต้องส่งสำเนาคำฟ้องให้จำเลยและแจ้งวันนัดไต่สวนให้จำเลยทราบ จำเลยจะมาฟังการไต่สวนมูลฟ้องหรือไม่ก็ได้ ธงคำตอบของคำถามข้อนี้จะเปลี่ยนเป็นว่า หากจำเลยแถลงขอมาฟังการไต่สวนมูลฟ้อง ศาลจะต้องนัดวันไต่สวนมูลฟ้องโดยคำนึงถึงมาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ด้วย กล่าวคือ ต้องไม่นัดไต่สวนมูลฟ้องในวันที่มีการประชุมสภา แต่หากจำเลยแถลงว่าจำเลยไม่ประสงค์ที่จะมาฟังการไต่สวนมูลฟ้อง ศาลย่อมนัดวันไต่สวนมูลฟ้องในวันที่มีการประชุมสภาได้ โดยไม่จำเป็นที่จะต้องเลื่อนการไต่สวนมูลฟ้องไปจนกว่าจะปิดสมัยประชุม

ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา สนามใหญ่ วันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๖๑

คำถาม ประเด็นที่ ๑ พนักงานอัยการเป็นโจทก์ยื่นฟ้องนายไก่อ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ข้อหาร่วมกับพวกฉ้อโกงประชาชน ต่อมาในระหว่างสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎรซึ่งกำหนดนัดประชุมทุกวันพุธและวันพฤหัสบดีของสัปดาห์ ศาลชั้นต้นนัดสืบพยานคดีนี้ในวันจันทร์และวันอังคาร นายไก่อได้ยื่นคำร้องโต้แย้งว่า ศาลชั้นต้นจะนัดพิจารณาคดีในระหว่างสมัยประชุมมิได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาผู้แทนราษฎรเสียก่อน ซึ่งคดีนี้ยังไม่ได้รับอนุญาตแต่ประการใด ให้วินิจฉัยว่า ข้อโต้แย้งของนายไก่อดังกล่าวรับฟังได้หรือไม่

ธงคำตอบ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมก็ได้ แต่ต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภา” บทบัญญัติดังกล่าวมีผลว่า ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ว่าจะเป็น การฟ้องตั้งแต่ก่อนเปิดสมัยประชุมหรือเพิ่งฟ้องในระหว่างสมัยประชุมรัฐสภา ศาลชั้นต้นจะพิจารณาคดีในระหว่างสมัยประชุมก็ได้ เพียงแต่การพิจารณาคดีจะต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่ผู้นั้นจะไปประชุมสภา ดังนั้น ศาลชั้นต้นจึงสามารถสืบพยานอันเป็นการพิจารณาคดีในวันจันทร์และวันอังคารซึ่งไม่ตรงกับวันที่มีการประชุมสภาได้ ข้อโต้แย้งของนายไก่อฟังไม่ขึ้น

ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา สนามจีว วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๔

คำถาม ในวันนัดฟังคำพิพากษาคดีอาญาของศาลจังหวัดนครราชสีมาที่นายนิติซึ่งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมาถูกพนักงานอัยการฟ้องว่าร่วมกับพวกจัดเลี้ยงนักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งเพื่อจูงใจให้ลงคะแนนหรือให้การสนับสนุนให้นายพิชัยได้รับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา นายนิติและนายพิชัยมาตามกำหนดนัด นายนิติแถลงต่อขอให้

เลื่อนการอ่านคำพิพากษาไปก่อน เนื่องจากขณะนี้อยู่ในระหว่างสมัยประชุมสภา ศาลสอบถามนายนิติ นายนิติ แกลงเพิ่มเติมว่า ในวันนี้ไม่มีการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ศาลจึงหวั่นครราขสีมาจึงไม่อนุญาตให้เลื่อนการอ่าน คำพิพากษาและอ่านคำพิพากษาในวันนั้น ให้ความวินิจฉัยว่า การพิจารณาคดีของศาลจังหวัดนครราชสีมาชอบด้วย กฎหมายหรือไม่

ธงคำตอบ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัย ประชุมก็ได้ แต่ต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภา” ดังนั้น แม้นายนิติดำรงตำแหน่ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและในวันที่ศาลจังหวัดนครราชสีมานัดพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่นายนิติถูกฟ้องนั้นจะ อยู่ในระหว่างสมัยประชุม แต่เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังเป็นยุติว่าในวันนัดดังกล่าวไม่มีการประชุมสภาผู้แทนราษฎร การใช้ดุลพินิจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลจังหวัดนครราชสีมาไปในวันนัดดังกล่าวโดยไม่อนุญาตให้เลื่อนการอ่าน คำพิพากษาตามคำขอของนายนิติจึงไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่นายนิติจะมาประชุมสภาตามมาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ ดังกล่าว การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลจังหวัดนครราชสีมาจึงชอบด้วยกฎหมาย

ข้อสอบอัยการผู้ช่วย สนามใหญ่ ๒๕๖๐

คำถาม นายตีถูกนายต้อม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลอกหลวงให้ซื้อพระเครื่องปลอม นายตีจึงแจ้งความ ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับนายต้อมในข้อหาฉ้อโกง แต่เนื่องจากอยู่ในระหว่างสมัยประชุมสภา ผู้แทนราษฎร พนักงานสอบสวนจึงได้ออกหมายเรียกนายต้อมไปทำการสอบสวนในฐานะผู้ต้องหา โดยทำหนังสือ ขออนุญาตต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร แต่ก่อนที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรจะพิจารณาเรื่องที่พนักงานสอบสวน ร้องมานายต้อมได้ก่อเหตุถูกอาจบุกไปยังนายโอมซึ่งเป็นชู้กับนางเอียดภริยาลับของนายต้อมที่บาร์เบียร์แห่งหนึ่ง จนถึงแก่ความตาย เจ้าพนักงานตำรวจซึ่งเห็นเหตุการณ์จึงจับกุมนายต้อมในขณะที่กระทำความผิดแล้วนำส่ง พนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนจึงได้รายงานไปยังสภาผู้แทนราษฎรทันที ประธานสภาผู้แทนราษฎรสั่งให้ พนักงานสอบสวนปล่อยตัวนายต้อมเพื่อให้มาประชุมสภา

ให้ความวินิจฉัยว่า (ก) ประธานสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจอนุญาตให้พนักงานสอบสวนหมายเรียกนายต้อมไป สอบสวนในความผิดฐานฉ้อโกงหรือไม่

(ข) คำสั่งของประธานสภาผู้แทนราษฎรที่สั่งให้ปล่อยตัวนายต้อมเพื่อให้มาประชุมสภาชอบด้วยกฎหมาย หรือไม่

(ค) ถ้าต่อมาพนักงานอัยการฟ้องนายต้อมในคดีความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ศาลจะสามารถพิจารณาและอ่านคำ พิพากษาคดีดังกล่าวในระหว่างสมัยประชุมได้หรือไม่

ธงคำตอบ (ก) อำนาจในการอนุญาตให้พนักงานสอบสวนหมายเรียกนายต้อมไปทำการสอบสวนในคดี ความผิดฐานฉ้อโกงที่นายต้อมตกเป็นผู้ต้องหานั้น เป็นอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร ประธานสภาผู้แทนราษฎรจึง ไม่มีอำนาจอนุญาตให้พนักงานสอบสวนหมายเรียกนายต้อมไปสอบสวนในคดีความผิดฐานฉ้อโกงได้

(ข) เจ้าพนักงานตำรวจจับกุมนายต้อมในขณะที่กระทำความผิด พนักงานสอบสวนจึงมีอำนาจควบคุมตัว นายต้อมไว้ได้ และมีหน้าที่รายงานไปยังประธานสภาผู้แทนราษฎรที่นายต้อมเป็นสมาชิกอยู่โดยพลัน ตาม

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคสอง อย่างไรก็ตาม เพื่อประโยชน์ในการประชุมสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร อาจสั่งให้ปล่อยตัวนายต่อมเพื่อให้มาประชุมสภาได้ ดังนั้น คำสั่งของประธานสภาผู้แทนราษฎรที่สั่งให้ปล่อยตัว นายต่อมเพื่อให้มาประชุมสภาจึงชอบด้วยกฎหมาย

(ค) ในคดีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นคดีอาญา ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัย ประชุมก็ได้ แต่จะต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ ดังนั้น หากวันนัดพิจารณาคดีอาญาของศาลไม่ตรงกับวันประชุมสภาแล้ว ศาลก็สามารถพิจารณาคดีที่นาย ต่อมเป็นจำเลยในคดีความผิดฐานฆ่าผู้อื่นในระหว่างสมัยประชุมได้ตามปกติ เพราะไม่เป็นการขัดขวางต่อการ ประชุมสภา ส่วนการอ่านคำพิพากษาคดีอาญา เป็นขั้นตอนหลังจากการพิจารณาคดีเสร็จสิ้นแล้ว ดังนั้น ศาลจึง สามารถอ่านคำพิพากษาคดีอาญาดังกล่าวในระหว่างสมัยประชุมได้

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการหยุดปฏิบัติหน้าที่ :

กรณีสมาชิกสภาฯ ต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ เพราะเหตุศาลมีคำสั่งรับฟ้องหรือรับคำร้องใน คดีอาญา คดีร้ายวญผิดปกติ คดีจิตใจไม่เย็นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินเป็นเท็จ หรือคดีฝ่าฝืนมาตรฐาน ทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๒๓๕ วรรคสาม มีปัญหาว่า สมาชิกที่ต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ ยังอ้างความคุ้มกันตามมาตรา ๑๒๕ ระหว่างที่ตนต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ ได้หรือไม่ แยกพิจารณาได้ดังนี้

(๑) กรณีห้ามจับ คุมขังหรือหมายเรียกตัวมาสอบสวนในฐานะเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา ตาม**มาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง** มี ๒ ความเห็น **ความเห็นแรก**เห็นว่า สมาชิกสภาที่ต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่น่าจะอ้างความคุ้มกันใน กรณีนี้ได้ เพราะยังมีสถานะเป็นสมาชิกสภาฯ ส่วน**ความเห็นที่สอง**เห็นว่า น่าจะอ้างความคุ้มกันไม่ได้ เพราะไม่มี หน้าที่ไปประชุมสภา

หากพิจารณาเจตนารมณ์ของการให้ความคุ้มกันแก่สมาชิกสภาที่ว่า เพื่อให้สมาชิกสามารถไปปฏิบัติหน้าที่ ของตนในสภาได้ **ความเห็นที่สองน่าจะถูกต้องกว่า**

(๒) กรณีถูกคุมขังก่อนสมัยประชุม เมื่อต้องคำสั่งศาลให้หยุดปฏิบัติหน้าที่ย่อม**ไม่มีเหตุที่จะต้องไปสภา** เมื่อเข้าสู่สมัยประชุม สมาชิกสภาที่ต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่และถูกคุมขังก่อนสมัยประชุม น่าจะอ้างความคุ้มกัน ตาม**มาตรา ๑๒๕ วรรคสาม** ขอให้ประธานสภาร้องขอให้สั่งปล่อยไม่ได้

(๓) กรณีพิจารณาคดีของศาลต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการประชุมสภา ตาม**มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่** เมื่อ สมาชิกสภาผู้นั้นต้องคำสั่งศาลให้หยุดปฏิบัติหน้าที่ ย่อม**ไม่มีหน้าที่ต้องไปประชุมสภา** จึงสามารถไปศาลในวันนัด ได้อยู่แล้ว สมาชิกสภาที่ต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จะขอให้ศาลเลื่อนหรือยกเลิกวันนัดโดยอ้างว่าจะเป็นการขัดขวางต่อ การประชุมสภาไม่ได้

๔. ความคุ้มกันของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๗ บัญญัติว่า “ ในระหว่างที่มีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา หรือประกาศให้มีการออกเสียงประชามติ มีผลใช้บังคับ ห้ามมิให้จับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัวกรรมการการเลือกตั้ง**ไปทำการสอบสวน** เว้นแต่ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจาก คณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือในกรณีที่จับในขณะกระทำความผิด

ในกรณีที่มีการจับคณะกรรมการเลือกตั้งในขณะกระทำความผิด หรือจับหรือคุมขังกรรมการการเลือกตั้ง ในกรณีอื่น ให้รายงานต่อประธานกรรมการการเลือกตั้งโดยด่วน และให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับได้ แต่ถ้าประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ถูกจับหรือคุมขัง ให้เป็นอำนาจของกรรมการการเลือกตั้งเท่าที่มีอยู่เป็นผู้ดำเนินการ”

บทบัญญัติดังกล่าวมีเจตนารมณ์เพื่อมิให้คณะกรรมการการเลือกตั้งถูกกลั่นแกล้งจากฝ่ายบริหารหรือฝ่ายอื่นช่วงเวลาที่มีการเลือกตั้ง โดยหาเหตุให้มีการจับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัวกรรมการการเลือกตั้งไปทำการสอบสวน โดยมีข้อยกเว้นในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ดำเนินการดังกล่าว หรือเป็นการจับในขณะกระทำความผิด

เมื่อมีการจับกรรมการการเลือกตั้งในขณะกระทำความผิด หรือจับ หรือคุมขังกรรมการการเลือกตั้งในกรณีอื่น เช่น การจับหรือคุมขังตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ผู้จับมีหน้าที่รายงานไปยังประธานกรรมการการเลือกตั้งโดยด่วน เมื่อประธานกรรมการการเลือกตั้งได้รับรายงานแล้ว **ประธานกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับได้** แต่ในกรณีที่ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ถูกจับหรือคุมขังเสียเอง เป็นอำนาจของกรรมการการเลือกตั้งเท่าที่มีอยู่เป็นผู้สั่งปล่อยประธานกรรมการการเลือกตั้ง

กรณีความคุ้มกันของคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีข้อสังเกตดังนี้

(๑) มาตรา ๒๒๗ วรรคหนึ่ง ห้ามมิให้จับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัวกรรมการการเลือกตั้งไปทำการสอบสวน หากเป็นคดีในชั้นศาล กรรมการการเลือกตั้งไม่ได้รับความคุ้มกัน ดังนั้น ในช่วงเวลาที่พระราชกฤษฎีกาตามมาตรา ๒๒๗ วรรคหนึ่ง มีผลใช้บังคับ ศาลยังมีอำนาจออกหมายจับหรือสั่งคุมขังกรรมการการเลือกตั้งได้

ตัวอย่างเช่น ในวันนัดฟังคำพิพากษาคดีอาญาที่กรรมการการเลือกตั้งเป็นจำเลย หากกรรมการการเลือกตั้งไม่ไปศาล ศาลย่อมมีอำนาจออกหมายจับมาฟังคำพิพากษาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘๒ วรรคสามได้ และหากถึงวันนัดฟังคำพิพากษายังไม่ได้ตัวกรรมการการเลือกตั้งผู้นั้นมาศาล และศาลอ่านคำพิพากษาหลังให้ลงโทษจำคุก ศาลย่อมออกหมายจับกรรมการการเลือกตั้งมาปฏิบัติตามคำพิพากษาได้ หรือหากกรรมการการเลือกตั้งผู้นั้นมาศาลในวันนัดฟังคำพิพากษาและศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุก ศาลย่อมออกหมายจำคุกกรรมการการเลือกตั้งผู้นั้นได้

(๒) กรรมการการเลือกตั้งได้รับความคุ้มกันเฉพาะในระหว่างที่มีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา หรือประกาศให้มีการออกเสียงประชามติ **ไม่รวมถึง**ในระหว่างที่มีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น

ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา สนามใหญ่ วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

คำถาม ประเด็นที่ ๓ ในระหว่างมีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่างซึ่งเสียชีวิต ศาลชั้นต้นออกหมายเรียกนายขึ้น กรรมการการเลือกตั้งไปเป็นพยานในคดีแพ่ง ตามคำขอของจำเลยในคดีนั้น นายขึ้นโต้แย้งว่า ศาลออกหมายเรียกตนไม่ได้เพราะอยู่ในระหว่างที่มีพระราชกฤษฎีกาให้มี

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่าง เพราะการไปเป็นพยานจะขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตน ในการจัดให้มีการเลือกตั้ง ให้อธิบดีชี้แจงว่า ข้อโต้แย้งของนายชินรับฟังได้หรือไม่

รศ.ดร.ธรรมนุญ มาตรา ๒๒๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ในระหว่างที่มีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ... มีผลใช้บังคับ ห้ามมิให้จับ คမ်းขัง หรือหมายเรียกตัวกรรมการการเลือกตั้งไปทำการสอบสวน เว้นแต่ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง ... ตามบทบัญญัติดังกล่าวกรรมการการเลือกตั้งจะได้รับความคุ้มครองในอันที่จะไม่ถูกหมายเรียกไปทำการสอบสวนเท่านั้น กรณีตามปัญหาเป็นเรื่องที่ศาลหมายเรียกนายชินให้มาศาลเพื่อเป็นพยาน จึงไม่ต้องห้ามตามบทบัญญัติดังกล่าว ศาลจึงมีอำนาจหมายเรียกนายชินมาเป็นพยานได้ ข้อโต้แย้งของนายชินฟังไม่ขึ้น

ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา สนามใหญ่ วันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๔

คำถาม นายสุข ถูกฟ้องเป็นคดีอาญาฐานใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบในขณะที่ดำรงตำแหน่งเจ้าพนักงานที่ดิน ในวันนัดฟังคำสั่งศาลว่าจะรับฟ้องหรือไม่ นายสุขยื่นคำร้องว่า ภายหลังเกษียณอายุราชการ ได้รับแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดที่ตนมีภูมิลำเนา และขณะนี้อยู่ระหว่างที่พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีผลใช้บังคับ นายสุขได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ศาลต้องเลื่อนการอ่านคำสั่งรับหรือไม่รับฟ้องคดีนี้ไปจนกว่าการเลือกตั้งดังกล่าวจะแล้วเสร็จ ให้อธิบดีชี้แจงว่า ศาลต้องเลื่อนการอ่านคำสั่งรับหรือไม่รับฟ้องคดีนี้ตามคำร้องของนายสุขหรือไม่

รศ.ดร.ธรรมนุญ ในระหว่างที่มีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีผลใช้บังคับ รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ มาตรา ๒๔๑ วรรคหนึ่ง ให้ความคุ้มครองแก่เฉพาะกรรมการการเลือกตั้งและในกรณีการจับ คမ်းขัง หรือหมายเรียกตัวไปสอบสวนเท่านั้น บทบัญญัติดังกล่าวมิได้ให้ความคุ้มครองแก่กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดด้วย กรณีจึงไม่มีเหตุที่ศาลจะต้องเลื่อนการอ่านคำสั่งรับหรือไม่รับฟ้องคดีนี้ตามคำร้องของนายสุข

ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา สนามเล็ก วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

คำถาม ภายหลังประกาศผลการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเลย นายเอก ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ไม่ได้รับการเลือกตั้ง แจ้งความร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแก่นายตรี คณะกรรมการการเลือกตั้งคนหนึ่งฐานหมิ่นประมาท เพราะนายตรีให้สัมภาษณ์สื่อว่า การกระทำของนายเอกที่สร้างเรื่องร้องเรียนผู้สมัครคนอื่นเป็นเรื่องที่น่ารังเกียจอย่างยิ่ง ร้อยตำรวจโทจัดตำรวจรวบรวมพยานหลักฐานแล้วหมายเรียกนายตรีไปสอบสวน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อน ให้อธิบดีชี้แจงว่า การที่ร้อยตำรวจโทจัดตำรวจหมายเรียกนายตรีไปสอบสวน เป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญว่าด้วยความคุ้มครองของคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือไม่

รศ.ดร.ธรรมนุญ มาตรา ๒๒๗ วรรคหนึ่ง ห้ามหมายเรียกตัวกรรมการการเลือกตั้งไปสอบสวน เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง เฉพาะในระหว่างที่พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือการเลือกสมาชิกวุฒิสภา หรือเมื่อประกาศให้มีการออกเสียงประชามติมีผลใช้บังคับ ไม่รวมถึงการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นด้วย การที่ร้อยตำรวจโทจัดตำรวจหมายเรียกนายตรี

ไปสอบสวนโดยไม่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อน จึงไม่เป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยความคุ้มกันของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ข้อสอบอัยการสนามเล็ก ๒๕๖๔

การออกหมายจับ หมายค้น การฟ้องคดีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระหว่างสมัยประชุม และศาลมีคำสั่ง
ได้ส่วนมูลฟ้องในสมัยประชุม

.....

อ.อิศม์ อินทุฤติ